

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen tarkistaminen

Elinvoimalautakunta 15.12.2021 § 24

Valmistelu

Vesihuoltojohtaja Juha Hiltula, Kemin Energia ja Vesi Oy,
puh. 050 4531210

Kemin Energia ja Vesi Oy toimii vesihuoltolain mukaisena vesihuoltolaitoksena Kemin kaupungin alueella. Vesihuoltolaitokselle on määritelty toiminta-alue vuonna 2001. Voimassa oleva toiminta-alueajaus ei ole kaikilta osin ajan tasalla, ja tämän vuoksi toiminta-alueella on nyt tarvetta tarkistaa vastaamaan toteutunutta ja suunniteltua yhdyskuntakehitystä.

Lainsäädäntö:

Kunnan vesihuoltolaitoksen toiminta-alue sisältää vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-alueet. Toiminta-alueen määrittäminen perustuu vesihuoltolakiin (2001/119, muutettu 2019/827). Vesihuollon toiminta-alueen hyväksyy kunta. Vesihuoltolaitos on velvollinen huolehtimaan toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti (vesihuoltolaki 9 §).

Vesihuollon järjestämisvelvollisuudesta säädetään vesihuoltolain 6 §:ssä. Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta sen mukaan, kuin vesihuoltolaissa ja muussa laissa säädetään (vesihuoltolain 6 §:n 1 momentti). Jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi tai muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saatavuuden turvaamiseksi (vesihuoltolain 6 §:n 2 momentti). Vesihuollon toiminta-alueen tulee vesihuoltolain mukaan kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi (vesihuoltolaki 7 §).

Kunta hyväksyy vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksytyä toiminta-alueita vesihuollosta huolehtimiseen soveltuvan laitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan. Ennen toiminta-alueen hyväksymistä tai muuttamista asiasta on tiedotettava riittävässä laajuudessa sekä varattava valvontaviranomaisille mahdollisuus antaa lausunto ja alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi.

Toiminta-alueen tulee olla sellainen, että:

- 1) vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti; ja
- 2) vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi.

Hyväksyessään toiminta-alueen kunnan tulee toiminta-alueen eri osien vesihuollon tarpeet huomioon ottaen määrittää alueet, jotka on saatettava vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkoston piiriin, sekä alueet, jotka on

saatettava laitoksen jätevesiviemäriverkoston piiriin. Hyväksymispäätöksen yhteydessä on myös asetettava tavoitteellinen yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaava aikataulu toiminta-alueen eri osien saattamiselle verkostojen piiriin.

Toiminta-alue, sillä sijaitsevat taajamat sekä vesijohtoverkoston ja jätevesiviemäriverkoston piiriin saatettavat alueet esitetään kartalla, jonka on oltava yleisesti saatavilla tietoverkossa. Toiminta-alueen hyväksymisestä on tiedotettava riittävässä laajuudessa (vesihuoltolaki 8 §). Tehdessään päätöksen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamisesta kunnan on samalla päätettävä, miten vesihuolto turvataan niillä laitoksen verkostoihin liitetyillä kiinteistöillä, jotka jäävät toiminta-alueen ulkopuolelle (vesihuoltolaki 9 §).

Vesihuollon toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön on liityttävä laitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin.

Taajaman ulkopuolella kiinteistöä ei kuitenkaan tarvitse liittää vesihuoltolaitoksen vesijohtoon, jos

- kiinteistön vesihuoltolaitteisto on rakennettu ennen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymistä ja

- kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi terveydensuojelulaissa säädetyt laatuvaatimukset täyttävää talousvettä

Taajaman ulkopuolella kiinteistöä ei tarvitse liittää vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin, jos

- kiinteistön vesihuoltolaitteisto on rakennettu ennen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymistä ja jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädetään tai

- kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään (vesihuoltolaki 10 §)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta toistaiseksi voimassa olevan tai määräaikaisen vapautuksen 10 §:ssä tarkoitetusta kiinteistön liittämismuutoksen velvollisuudesta.

Vapautus liittämismuutoksen velvollisuudesta on myönnettävä, jos:

- 1) liittäminen verkostoon muodostuisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomaksi, kun otetaan huomioon kiinteistön vesihuoltolaitteiston rakentamisesta aiheutuneet kustannukset, liittämismuutoksesta aiheutuvat kustannukset, vesihuoltolaitoksen palvelujen vähäinen tarve tai muu vastaava erityinen syy; ja

- 2) vapauttaminen ei vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella.

Ennen vapautuksen myöntämistä vesihuoltolaitokselle ja kiinteistön omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä vapauttamisesta kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto (vesihuoltolaki 11 §).

Määrittelyperusteet:

Toiminta-alueen määrittelyssä on noudatettu seuraavia periaatteita:

- Pääperiaatteena on, että toiminta-alueeseen sisällytetään asemakaava-alueet. Vanhaan vuodelta 2001 olevaan edelliseen toiminta-alueerajaukseen on lisätty ko. ajankohdan jälkeen rakennetut uudet asemakaava-alueet.
- Toiminta-alueeseen sisältyvistä verkostoalueista on pyritty saamaan yhtenäisiä ja mahdollisimman selväpiirteisiä.
- Asemakaava-alueen ulkopuolella toiminta-alue on määritetty vesijohtojen ja jätevesiviemärien runkojohtojen varteen 200 metrin kaistaleelle eli 100 metriä johdon molemmin puolin. Kuuluakseen toiminta-alueeseen asuinrakennuksen tulee sijaita toiminta-alueella. Pelkkä kiinteistön rajan osuminen toiminta-alueelle ei velvoita liittymään eikä vesihuoltolaitosta rakentamaan liittymää. Vuoden 2001 jälkeen uusia asemakaava-alueiden ulkopuolisia jätevesiviemärien runkojohtoja on rakennettu Ouluntielle ja Järppiin ja nämä alueet on nyt lisätty jätevesiviemäröinnin toiminta-alueeseen.
- Asemakaava-alueista toiminta-alueen ulkopuolelle on rajattu seuraavat alueet
 - Veitsiluodon teollisuusalue. Stora Enso Oyj toimii vesihuoltolaitoksena Veitsiluodon saarella sijaitsevalla tehdasalueella. Stora Enso Oy:lle on vahvistettu vesihuoltolain mukainen toiminta-alue 30.9.2003 (KV § 177)
 - Pajusaaren teollisuusalue. Metsä Group ja sen tytäryhtiöt vastaavat Pajusaaren teollisuusalueen sisäisistä vesihuoltoverkostoista.
 - Ajoksen satama-alue pääosin. Satamaan tulevat runkolinjat ovat Kemin Energia ja Vesi Oy:n vastuulla ja satamayhtiö vastaa laituri-alueiden vesihuoltoverkostoista.
 - Asemakaava-alueet, joita ei kaupungin näkemyksen mukaan olla lähitulevaisuudessa toteuttamassa nykyisen asemakaavan mukaisesti mm. Nällin pohjoisosa, Kemintullin eteläosa, Pikku-Berliinin pohjoisosa, Ajoksen asuntoalueen pohjoisosa, Ajoksen ns. Kaidin kaavan alue, Ajoksen pohjoisrannan teollisuustontit ja Vallitunsaari.

Toiminta-alueen laajennusalueita ovat asemakaavoitetut, mutta vielä rakentamattomat alueet kuten Nauskan asuntoalueen pohjoisosa ja Vilmilän teollisuusalueen itäreuna. Toiminta-alueita ei esitetä laajennettavaksi uusille alueille asemakaava-alueiden ja nykyisten verkostojen ulkopuolelle. Perusteena tähän on se, että yhtiön verkostot olemassa olevalla toiminta-alueella ovat huonossa kunnossa, ja yhtiö panostaa 2020-luvun verkostojen saneeraukseen nykyisellä toiminta-alueella. Yhtiötä koskeva verkostojen saneerausvelvoite on kirjattu jätevedenpuhdistamon ympäristölupaan (DnroPSAVI/4996/2018) ja ympäristölupaan sisältyy 10 vuoden verkostojen saneerausohjelma, joka ulottuu vuoteen 2028 saakka.

Kemissä haja-asutusalueita on vähän ja kunnan alueella olevien kiinteistöjen liittymisaste vesijohtoverkostoon on noin 99 % ja jätevesiviemäriverkostoon noin 97 %.

Viemäriverkoston ulkopuolisista alueista eniten viemäröinnin rakentamispainetta on parin viime vuoden aikana suuntautunut Sotisaareen, jossa on olemassa oleva vesijohto, johon on liittynyt 28 kiinteistöä, mutta alueella ei ole jätevesiviemäröintiä. Alueelle on viime

vuosina myönnetty joitakin rakennuslupia, koska alueella on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava, joka mahdollistaa suoraan rakennuslupien myöntämisen. Lisäksi alue on 2. luokan pohjavesialue, ja se on aiheuttanut haasteita kiinteistökohtaiselle jätevedenkäsittelylle. Alueen pohjavesialueuokitus muuttui vuonna 2017 lainsäädäntömuutokseen liittyen 3.luokan pohjavesialueesta 2. luokan pohjavesialueeksi ja sekin osaltaan kiristi kiinteistökohtaisen jätevedenkäsittelyn vaatimuksia. Edellä mainituista syistä Kemin Energia ja Vesi Oy teetti lokakuussa 2021 alueella vesijohtoon liittyneille kiinteistöille liittymishalukkuuskyselyn viemäriin liittymisestä. Kyselyn perusteella Sotisaassa kaksi kiinteistöä kahdestakymmenestä kahdeksasta oli halukas liittymään. Alueelle on laadittu myös viemäröinnin yleissuunnitelma ja kustannusarvio. Kustannusarvion mukaan viemäröinnin toteuttaminen paineviemäröintinä maksaisi Kemin Energia ja Vesi Oy:lle noin 520 000 euroa. Vaikka kaikki alueen kiinteistöt liittyisivät niin viemäröinnin toteutuskustannus olisi noin 18 000 euroa / kiinteistö. Viemäröinnin kiinteistökohtainen toteutuskustannus on Kemissä asemakaava-alueilla noin 4 000 – 8 000 euroa /kiinteistö. Koska liittymishalukkuus on noin matalaa ja viemäröinnin kiinteistökohtainen toteutuskustannus korkea, ei viemäriverkostojen laajentaminen kyseisille alueille ole mielekästä eikä taloudellisesti järkevää.

Toinen viemäriverkostojen ulkopuolinen ja vesijohtoverkoston liitetty alue, johon on kohdistunut viemäriverkoston laajentamispainetta, on Kittilänjärven alue, jolla sijaitsee 46 asuinkiinteistöä. Vuonna 2017 Kemissä tehtiin valtuustoaloite viemäröinnin rakentamiseksi alueelle. Tuolloin tehtyjen selvitysten mukaan viemäröinnin rakentaminen alueelle olisi maksanut noin 800 000 – 1 000 000 euroa eli noin 20 000 euroa / kiinteistö. Alueelle teetettiin liittymishalukkuuskysely vuonna 2011 ja tuolloin liittymishalukkaita kiinteistöjä oli 14 kpl. Korkeiden kustannusten ja vähäisen liittymishalukkuuden vuoksi valtuusto hyväksyi valtuustoaloitteeseen Kemin Energia ja Vesi Oy:n antaman viemäröintihankkeelle kielteisen lausunnon.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen

Kunta hyväksyy vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen. Ennen toiminta-alueen hyväksymistä tai muuttamista asiasta on tiedotettava riittävässä laajuudessa sekä varattava valvontaviranomaisille mahdollisuus antaa lausunto ja alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi (vesihuoltolaki 8 §).

Valvontaviranomaisia ovat toimialoillaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (vesihuoltolain 4 §).

Suosittelava toiminta-alueen nähtävilläoloaika ja lausumiseen varattava aika on 30 vuorokautta.

Muutoksenhausta ja valitusoikeudesta on säädetty vesihuoltolain kohdissa 32 § (muutoksenhaku) ja 33 § (valitusoikeus).

Liitteenä ovat vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartat, joissa on esitetty vanha ja uusi toiminta-alue- ja viemäri-alueen laajennusalueet sekä taajama-alue- ja viemäri-alue.

Päätösehdotus Lautakunta päättää asettaa Kemin Energia ja Vesi Oy:n vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartat nähtäville ajalle 22.12.2021 - 28.2.2022. Lisäksi lautakunta päättää pyytää lausunnot valvontaviranomaisilta eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Päätös Lautakunta päätti asettaa Kemin Energia ja Vesi Oy:n vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartat nähtäville ajalle 22.12.2021 - 28.2.2022. Lisäksi lautakunta päätti pyytää lausunnot valvontaviranomaisilta eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Elinvoimalautakunta 15.06.2022 § 55

Valmistelu Vesihuoltojohtaja Juha Hiltula, Kemin Energia ja Vesi Oy, puh. 050 4531210

Kemin Energia ja Vesi Oy:n vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartat olivat nähtävillä 22.12.2021 - 28.2.2022. Lisäksi lautakunta pyysi lausunnot valvontaviranomaisilta eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Määräaikaan mennessä saatiin pyydetty kolme viranomaislausuntoa. Muita lausuntoja toiminta-alueen tarkistamiseksi ei saatu. Kemin Energia ja Vesi Oy on toimittanut vastineen annettuihin lausuntoihin. Liitteenä kooste saaduista lausunnoista sekä niihin annetut vastineet.

Lausuntojen perusteella Kemin Energia ja Vesi Oy muuttaa toiminta-alueehdotustaan siten, että Sotisaaren asemakaava-alueen ulkopuolella oleva asutusalue määritellään jätevesiviemäröinnin toiminta-alueen tavoitteelliseksi laajennusalueeksi, jossa viemäröinnin toteutuksen edellytyksenä on vähintään 70 %:n liittymishalukkuus. Muilta osin toiminta-alueehdotus on ennallaan. Liitteenä päivitetty jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartta sekä vedenjakelun toiminta-aluekartta, johon ei ole tullut muutoksia edellisen lautakuntakäsittelyn jälkeen.

Esittelijä Elinvoimajohtaja Mervi Nikander

Päätösehdotus Lautakunta päättää asettaa Kemin Energia ja Vesi Oy:n päivitettyt vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartat nähtäville 29.6. – 15.8.2022 väliseksi ajaksi. Lisäksi lautakunta päättää pyytää lausunnot valvontaviranomaisilta eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Päätös Lautakunta päätti asettaa Kemin Energia ja Vesi Oy:n päivitettyt vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartat nähtäville 29.6. – 15.8.2022 väliseksi ajaksi. Lisäksi lautakunta päätti pyytää lausunnot valvontaviranomaisilta eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Elinvoimalautakunta 20.09.2023 § 76

Valmistelu

Kaavoitusarkkitehti Saija Alakare, 13.9.2023, puh. 050 - 410 2969

Elinvoimalautakunta asetti päivitetty vedenjakelun ja jätevesiviemäröinnin toiminta-aluekartat uudestaan nähtäville 29.6. – 15.8.2022. Lautakunta pyysi asiasta viranomaisten lausunnot. Määräaikaan mennessä saatiin lausunto kaupungin ympäristöjaostolta, sekä huomautukset Sotisaaren kyläyhdistykseltä sekä yksityishenkilöiltä. **Liitteenä** Kemin Energia ja Vesi Oy:n vastineet lausuntoihin ja mielipiteisiin.

Koska Sotisaari ja Kuivanuoron alue on määritetty pohjavesialueeksi, tulisi alueen jätevedet johtaa umpisäiliöihin tai viemäriverkostoon. Viemäriverkoston rakentaminen alueelle on kallista ja kyselyn mukaan halukkuutta alueella verkostoon liittymiseksi on vähäisesti. Kuivanuoron ja Sotisaaren aluetta esitetään ehdotuksessa tavoitteelliseksi jätevesiviemärin toiminta-alueeksi. Alustavasti Kenve esittää viemäröinnin toteutuksen edellytykseksi kotitalouksilta vähintään 70 %:n liittymishalukkuutta.

Kaupunki ja Kenve ovat käyneet asiaa koskevat neuvottelut Lapin Ely-keskuksen kanssa 4.4.2023 sekä lisäneuvottelun 2.5.2023, johon osallistui myös edustajat vesihuoltolain valvojana toimivasta Etelä-Savon Ely-keskuksesta. Ely-keskusten välisissä näkemyksissä on eroja; Etelä-Savon Elyn kanta on, että ehdotuksen mukaisen jätevesiverkostoa koskevan kartan mukainen "tavoitteellinen jätevesiverkoston alue" on tarkoituksen mukainen. Lapin Elyn näkemys puolestaan on, että pohjavesialueella kiinteistökohtainen jätevesienkäsittely ei ole kestävä ratkaisu. Lisäksi Lapin Ely on huhtikuun neuvottelussa todennut, että aluetta ei voida myöskään varsinaisesti lukea enää haja-asutusalueeksi, sillä rakentaminen on laajaa. Lapin ELY:n näkemys näin ollen on, että toiminta-alue tulisi ulottaa ko. alueelle.

Kaupunki pyrkii jatkossa selvittämään, voiko Sotisaaren puoleista aluetta poistaa 2. luokan pohjavesialuerajauksesta. Veden laatu on vuonna 2015 tehdyn selvityksen mukaan huonoa ja pohjaveden antoisuudesta ei ole mitattu tuloksia, sen sijaan siitä on olemassa vain arviot. Sotisaari ei ole Kenven vedenottamisen reservialuetta.

Liitteenä vedenjakelun toiminta-alue (kartta) sekä päivitetty jätevesiviemäröinnin toiminta-alue kartta.

Esittelijä

Elinvoimajohtaja Kimmo Heikka

Päätösehdotus

Elinvoimalautakunta hyväksyy Kemin Vesi ja Energia Oy:n valmistelemaat vastineet ja toiminta-aluekartat sekä lähettää ne edelleen kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Päätös

Elinvoimalautakunta hyväksyi Kemin Vesi ja Energia Oy:n valmistelemaat vastineet ja toiminta-aluekartat sekä lähettää ne edelleen kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Kaupunginhallitus 16.10.2023 § 310

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus Kaupunginhallitus hyväksyy Kemin Vesi ja Energia Oy:n valmistelemat vastineet ja toiminta-aluekartat sekä lähettää ne edelleen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi

Päätös Marja-Leena Laitinen ja Viivi Järvelä ilmoittivat esteellisyytensä (yhteisöjäävejä) asian käsittelyyn ja poistuivat kokoushuoneesta asian käsittelyn ajaksi.

Kaupunginhallitus hyväksyi Kemin Vesi ja Energia Oy:n valmistelemat vastineet ja toiminta-aluekartat sekä päätti lähettää ne edelleen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

**Kaupunginvaltuusto 06.11.2023 § 102
804/11.00.01/2021**

Päätösehdotus Kaupunginvaltuusto päättää hyväksyä Kemin Vesi ja Energia Oy:n valmistelemat vastineet ja toiminta-aluekartat.

Päätös Raimo Kesikallio esitti, että Leukalan alue lisätään vesihuoltoalueeseen. Ehdotus raukesi kannattamattomana.

Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä Kemin Vesi ja Energia Oy:n valmistelemat vastineet ja toiminta-aluekartat.